

УДК 373.1, 373.51

Потієнко В.О.

Український фізико-математичний ліцей

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ СФОРМОВАНOSTІ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розглядаються передумови формування художньо-графічної культури старшокласників, дається визначення вищезазначеного поняття, визначаються критерії, показники і рівні її сформованості.

Ключові слова: культура, художньо-графічна культура, критерії, показники, рівні формування художньо-графічної культури.

Постановка проблеми. Сучасний рівень інформатизації суспільства, зростання інформаційних потоків, широке впровадження інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності людини висувають нові вимоги до характеру і рівня освіти випускника школи, до його графічної підготовки. В епоху розвинених сучасних комп'ютерних технологій поширеною формою передачі та представлення даних є графічна форма, а швидкість та якість засвоєння учнями інформації, поданої графічно, суттєво впливає на якість їхнього навчання. Оскільки особливої значущості набувають вміння аналізувати дані, представлені графічно, доцільно використовувати готові графічні зображення та створювати нові для ілюстрування документів. то актуалізується пошук нових способів здійснення навчання старшокласників з метою формування в них умінь опрацювати комп'ютерні графічні зображення зокрема та належної художньо-графічної культури загалом. Важливим в даному процесі є визначення критеріїв та рівнів сформованості художньо-графічної культури старшокласників.

Аналіз останніх досліджень. Критерій – це ознака, на підставі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь; міра судження, оцінки якогось явища [1, с. 67], а показником є «дані, за якими можна судити про розвиток або хід чого-небудь» [2, с. 317]. Загальні вимоги до визначення та обґрунтування критеріїв в теорії та практиці педагогічної освіти зводяться до того, що критерії повинні відображати основні закономірності формування особистості, за допомогою критеріїв повинні встановлюватися зв'язки між всіма компонентами досліджуваної проблеми; якісні показники повинні визначатись в єдності з кількісними (самі якості не можуть бути виміряні, вимірюються тільки прояви якостей).

Метою статті є визначення критеріїв сформованості художньо-графічної культури старшокласників на основі системного розуміння культури взагалі та художньо-графічної культури зокрема з урахуванням її структурних і функціональних компонентів.

Виклад основного матеріалу.

Художньо-графічна культура, як елемент загальної та інформаційної культури людини, є якісною характеристикою особистості, яка проявляється під час художньої діяльності з використанням засобів ілюстративної комп'ютерної графіки, і свідчить про певний рівень підготовленості людини до практичної діяльності зі сприймання, створення, збереження, поширення, використання, тлумачення (інтерпретації) та опрацювання графічно відтворених даних на високому естетичному рівні як зображально-матеріалізованого об'єкта культури. Художньо-графічна культура старшокласника є сукупністю його особистих досягнень в області засвоєння графічних методів, засобів і технологій як інструментальних засобів діяльності з перетворення інформації та ефективного їх застосування для створення

творчих робіт (комп'ютерних ілюстрацій) у процесі власної діяльності [3]. Передумовами формування художньо-графічної культури є така організація художньо-графічної діяльності старшокласників, в результаті якої будуть виконані умови розвитку їх просторових уявлень, художньо-образної уяви, просторового, алгоритмічного мислення, придбання знань основ комп'ютерних графічно-інформаційних технологій, умінь правильного вибору необхідного програмного засобу комп'ютерної графіки для створення та опрацювання графічних зображень.

У визначенні критеріїв формування художньо-графічної культури старшокласників враховувалось [4]:

- ціннісне ставлення учнів до графічної форми представлення даних; розуміння учнями значимості знань та умінь створювати та опрацювати графічні зображення для своєї діяльності;
- усвідомлення учнями необхідності наукового підходу до вивчення основ формування графічного зображення сучасними засобами комп'ютерної графіки, їх здатність до засвоєння предметних знань;
- технологічна готовність учнів до художньо-графічної діяльності, наявність вмінь і навичок використання відомих прийомів створення графічного зображення та пошук нових, володіння засобами комп'ютерної графіки для побудови зображень;
- розвиток творчої активності особистості старшокласника, яка проявляється в самостійності у виборі методу розв'язання завдання, у формулюванні проблеми та пошуку шляхів її вирішення;
- розвиток просторового уявлення, просторового мислення, без яких неможлива художньо-графічна діяльність з отриманням результатів високої якості;
- здатність учнів до аналізу та оцінки результатів своєї художньо-графічної діяльності з подальшим вдосконаленням знань та умінь.

Отже, з урахуванням вищезазначеного в якості критеріїв сформованості художньо-графічної культури старшокласників визначені *мотиваційний, когнітивний та функціональний критерії*, які в сукупності з показниками відображають змістову сутність мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, індивідуально-творчого (креативного), рефлексивно-регуляторного компонентів художньо-графічної культури [3].

Мотиваційний критерій проявляється в потребі учнів в нових знаннях та способах дій з перетворення форм представлення даних, в художньо-графічній діяльності зі створення та перетворення графічних зображень, як ілюстративної форми подання інформації.

Когнітивний критерій визначається знаннями інструментальних графічних засобів, володіння термінологією та можливостями засобів комп'ютерної графіки для створення графічних зображень. Серед когнітивних якостей особистості суттєвими є знання основ перетворення форми даних, які забезпечують адекватне сприйняття даних, представлених як в текстовій, так і в графічній формах, оперування термінологією у процесі переходу від словесного опису до графічних зображень і навпаки, володіння алгоритмами побудови графічних об'єктів та складанням узагальнених алгоритмів. Когнітивний критерій є перехідним між мотиваційним і функціональним критеріями. З одного боку, він визначає рівень потреби в художньо-графічній діяльності, її обумовленість різними аспектами пізнавального досвіду індивіда, з іншого боку, дає можливість вибору найбільш ефективного способу використання цього досвіду в конкретних умовах життєдіяльності.

Функціональний критерій містить ознаки, які визначають інформаційно-комунікаційну компетентність учнів, а саме використання знань та умінь з основ перетворення форм представлення даних в своїй навчальній діяльності, готовність до використання графічних зображень у комунікативній діяльності. Функціональний критерій діагностується:

- розвитком просторових уявлень та просторового мислення учнів;
- практичними уміньми та навичками учня здійснювати перетворення наявних даних у графічну форму, створювати та редагувати графічні зображення за заданими умовами задач, раціонально розв'язувати графічні задачі з доречним

вибором програмних засобів серед наявних, володінням сучасними комп'ютерними інформаційно-графічними технологіями для побудови графічних зображень;

- уміннями організовувати свою графічно-зображальну діяльність з елементами творчості: оригінальним виконанням завдань, самостійним пошуком нових шляхів в діяльності, засвоєнням нових знань;
- здатністю аналізувати та оцінювати отриманий результат на відповідність заданому або очікуваному, оцінюванням власних можливостей для виконання завдань різних рівнів складності, прагненням до самовдосконалення та пошуку шляхів власного розвитку.

Відповідно до критеріїв виділено 4 рівні сформованості художньо-графічної культури старшокласників, які узгоджуються з 12-бальним оцінюванням навчальних досягнень учнів середнього загальноосвітнього закладу: високий рівень (10-12 балів) – творчий характер художньо-графічної діяльності, достатній рівень (7-9 балів) – відповідає художньо-графічній діяльності реконструктивного характеру; репродуктивний рівень (4-6 балів) – художньо-графічна діяльність має репродуктивний характер; адаптивний рівень (1-3 бали) – художньо-графічна діяльність старшокласника має копіювальний характер та здійснюється за допомогою та підказками вчителя [5].

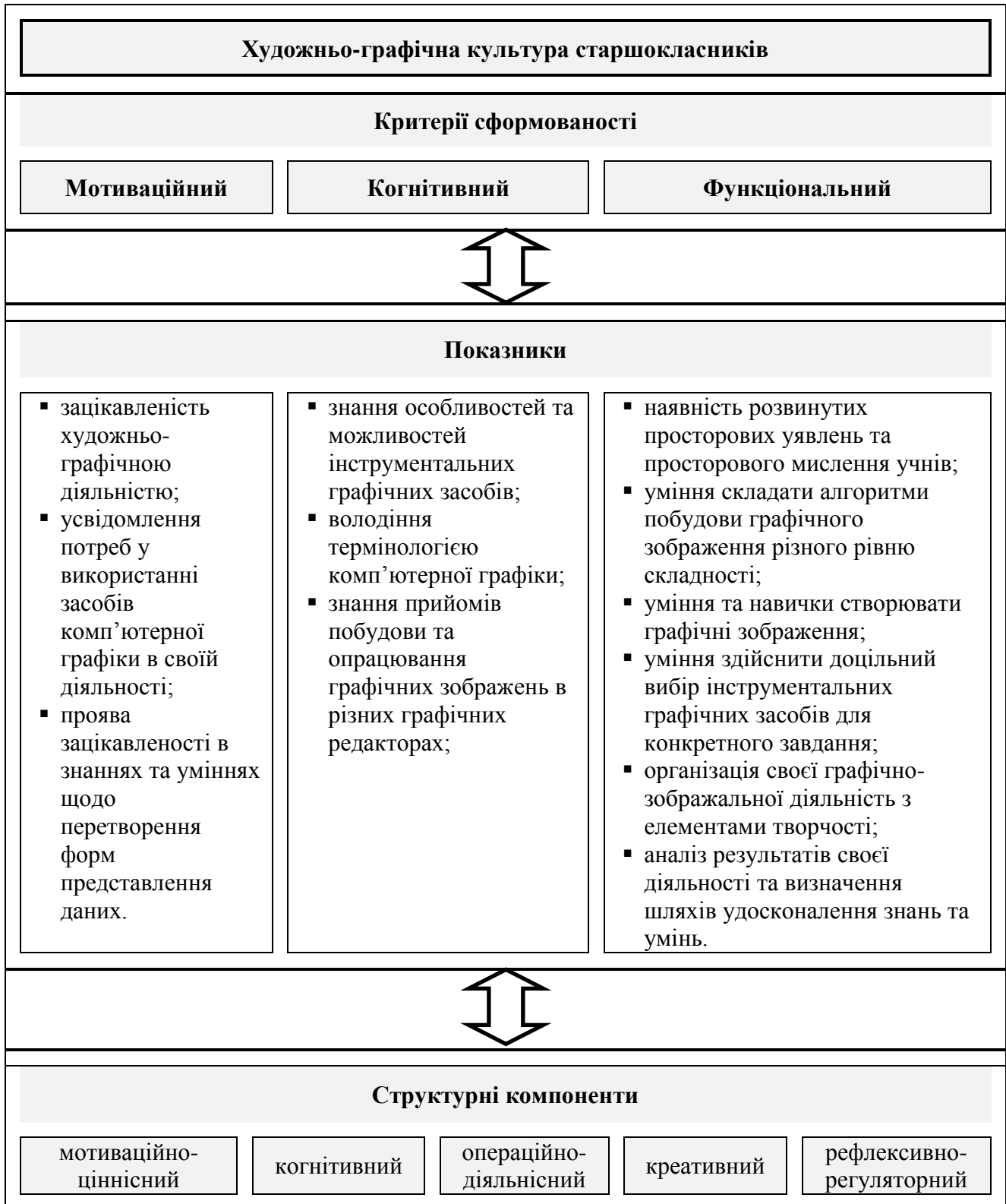
Оскільки створення графічного зображення на екрані дисплею є відтворенням образу уяви, то на якість результату художньо-графічної діяльності будуть впливати наявне в учня просторове уявлення та здатність до просторового мислення. Все різноманіття оперування просторовими уявленнями зводяться до основних, які характеризуються зміною положення уявного об'єкту, зміною його структури і комбінації цих перетворень [6]. Результатом художньо-графічної діяльності є графічне зображення, створене завдяки можливостям конкретного графічного редактора. Просторове мислення учнів має бути спрямованим не просто на операції з образами уяви, а й на відповідність форми образів уяви та їх фрагментів наявним інструментам графічного редактора для їх побудови, на відповідність операцій з просторового перетворення фрагментів командам графічного редактора. Створення графічного зображення відбувається за алгоритмом, деякі вказівки якого є спільними для різних графічних редакторів, а в основному вони будуть різними завдяки можливостям та особливостям різних інструментальних графічних засобів. різних.

Критерії сформованості художньо-графічної культури старшокласників передбачають наявність таких показників:

- усвідомлення значущості проблеми перетворення форми представлення даних для їх кращого розуміння; проява прагнення учнів до художньо-графічної діяльності;
- знання можливостей та особливостей різних графічних редакторів та прийомів побудови графічних зображень різного типу;
- уміння передати форму, розміри та взаємне розташування окремих елементів образу уяви в графічному зображенні;
- уміння змінювати в уяві структуру просторового образу (трансформувати просторовий образ);
- здатність зберігати в пам'яті просторовий образ як уявну модель;
- уміння організовувати свою самостійну діяльність із засобами комп'ютерної графіки для створення та перетворення графічних зображень;
- уміння оцінити результат своєї художньо-графічної діяльності на відповідність задуманому або попередньо заданому вчителем.

З урахуванням вищезазначеного критерії та показники формування художньо-графічної культури старшокласників схематично представлені в табл. 1.

Схематичне представлення критеріїв оцінювання сформованості художньо-графічної культури старшокласників

Висновки. Критерії оцінювання сформованості художньо-графічної культури старшокласників є необхідними якісними характеристиками готовності старшокласників до художньо-графічної діяльності в сучасному інформаційному суспільстві. На успішність

формування художньо-графічної культури старшокласників впливають умови розвитку в учнів просторового уявлення, просторового мислення, алгоритмічного мислення, надання їм знань та формування умінь доцільного використання можливостей графічних інструментальних засобів для створення та опрацювання графічних зображень, а також суб'єктивні умови (активність учня, його уважність, вміння вчитись тощо). Виникає необхідність конструювання курсу, в процесі вивчення якого були б реалізовані умови формування художньо-графічної культури старшокласників можливість фахового визначення старшокласників для їх майбутнього навчання та життєдіяльності в сучасному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь / Г. М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М.: Академия, 2000. – 176 с.
2. Новиков А. М. Методология образования / А. М. Новиков А. М. – М.: Эгвес, 2002. – 320 с.
3. Потієнко В.О, Дорошенко Ю.О. З'ясування сутності поняття «художньо-графічна культура» / Потієнко В.О, Дорошенко Ю.О. // Трудова підготовка в сучасній школі №11 (103) 2012 листопад – С. 26 – 30
4. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики. / Скаткин М.Н. – М.: Педагогика, 1984. – 95 с.
5. Валентина Потієнко Розвиток графічної культури учнів загальноосвітньої школи у профільному навчанні інформатики: курс за вибором «Основи ілюстративної комп'ютерної графіки» / В. Потієнко // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах № 1-2 (31-32) 2011 Засновник: Видавництво «Світоч» С.4-10
6. Якиманская И.С. Развитие пространственного мышления школьников. Науч.-исслед. ин-т общей и пед. психологии акад. пед.наук СССР / И.С. Якиманская. – М.:Педагогика, 1980. – 240 с.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2013.

Potiienko Valentina

Ukrainian Physics and Mathematics Lyceum of Taras Shevchenko National University of Kiev

DESCRIPTION CRITERIA FORMING OF HIGH SCHOOL STUDENTS'S ART-GRAPHICS CULRURE

The article deals the possibilities of for formation of the art-graphics culture of high school students. Criteria, indicators and levels of its evaluation are identified in the article.

Keywords: art-graphics culture, criteria, indicators and levels of its formation.

Потиєнко В. А.

Украинский физико-математический лицей Киевского Национального университета им. Тараса Шевченка

ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРИЕВ СФОРМИРОВАННОСТИ ХУДОЖЕСТВЕННО-ГРАФИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТАРШЕКЛАСНИКОВ

В статье дается определение художественно-графической культуры старшекласников, условия ее формирования, обозначены критерии, уровни ее сформированности.

Ключевые слова: художественно-графическая культура, критерии, показатели уровни формирования.